

վերմոր ամերիկեան կարևոր հան-
դէսի մը մէջ յօդուած մը հրատա-
րակած է կռնէն Գրեյն-Քլեյնը Պե-
ր-Քլեյնը մէջ վերնագրով, ուր ցոյց
կուտայ թէ կանանց կեանքն ինչ-
քան կերպարանափոխ եղած է յԱ-
մերիկայ:

Կանանց շարժումը սկսած է Գե-
րմաներու պատերազմին թուականէն:
Կիններն ուղեցին մասնակցել ազգա-
յին զօրծին և իրենց եղբայրներուն
օդակը գրական կերպով և ոչ լոկ
մաղթանքներով և ամուլ արցունք-
ներով: Իրր 200,000 կին տար
տասներկու հազար ընկերութիւն
կազմեցին՝ մարտիկներուն նպաստ
հասցնելու համար: Այսպէս յայտ-
գեցան 23 միլիոն ֆրանք հանգա-
նակել, արդիւնք մը որ կնքին պղզ-
տիկ բան չէ: Իսկ այդ գլխաւ
և հայրենասէր ընկերակցութեան
մեծագոյն օգուտն այն եղաւ որ կի-
ները երեսան բերին թէ այրերուն
չափ կարող էին համարաշխուժեամբ
աշխատել:

«Այս փորձառութեան արդիւնքն
եղաւ, կը զրէ Տիկին Լիվերմոր,
ընդլայնել կանայի հայեցակէան և
կինները դարձնական ու ճարպիկ դար-
ձնել իրենց ձեռնարկութեանց մէջ:
Սովորեցան խելացութեամբ մասնակ-
ցել էրիկ մարդուն աշխատութեանց,
վարպետ եղան հոնքային զօրծնը
վարելու, գումարումներու նախա-
գահելու, նոյն իսկ երբ ունեցողի-
րները մեծ մասամբ էրիկ մարդիկ
էին: Սովորեցան օրինական և սահ-
մանադրական ծրարքեր պատրաս-
տել և յանձնարարներ կազմել,
սովորեցան վերջապէս դարձնել
պահանջած ճշգրտագոյնութիւն և
մանրակրկիտ հոգածութիւն, և մի-
անդամայն խղճի մտքը հետեւեցան
պայտունական պատշաճութեան օ-
րէնքներուն: Մէկ խօսքով, քիչ ժա-
մանակուան մէջ դարձին համար այն-
քան նշանաւոր յարմարութիւններ ի
յայտ բերին որ էրիկ մարդիկ զար-
մացումով հարցուցին. «Իսկ ո՞ր
էին այս գերազանց կինները պատե-
րազմէն առաջ?»

Ամերիկեհիւները համ առին ըն-
կերակցութիւններէն և հետզհետէ
հիմնեցին Միտի-Քլեյն Եւրոպայի
մը, ժողովուրդներէն բաժնետէս Եւրո-
պայի մը որ 200,000 երկրասարդ-
անդամ ունի, և եթէ մանկամարդ-
աղիկներուն թիւն ալ աւելցնուի
անդամներուն թիւը կը հասնի 330
հազարի: Այս ժողովարութեան Միտ-
թեան միացուեցաւ Հիւսթոն-Եւրո-
պայի մը որ երբեք չարախօսեց իր
հիմնեց, որոյ մին 90,000 օրինակ
կը տպէ, և հարկւրին վրջ շահ կը
բերէ:

Եւրոպայի մէջ կանգնեց տասներեք
յարկով տուն մը որ 230,000 ոսկի

արժեք և տարին 13,000 ոսկի հա-
սոյթ կը բերէ: Ինչպէս ինչպէս ըն-
դամեալ բաղկացած է այրերու և
կիններու զանազան մասնակցութեան
զրկուած պատուիրակութիւններէն:
«Արդարութիւն կանանց և
տղայաց համար», իր պահանջումնե-
րով հինգ ոստիկան կիններ անուան-
ուած են որոյ պաշտօնն է առող-
ջապահական տեսակէտով քննել այն
վաճառատուներն ուր կիններ և
տղաներ կ'աշխատին: Այս ընկե-
րակցութեան անդամութիւններէն եր-
կուքը կը մասնակցին կրթական
խորհրդին, և կրթական քննիչներէն
քսանհինգին տասներեքը կիններ
են:

Ինչպէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պէս օրէնք մը որ կ'արգիլէ ար-
դարներուն ուժ ժամէ աւելի աշխա-
տել, և գլխաւորապէս վաճառումը
կ'արգիլէ տասնհինգէն վար պատա-
նիներու: Մասաչուսեցի նահանգին
կինները խնդրեցին որ կին կցորդներ
գտնուին ամէն ոստիկանատան մէջ
և դործարաններու համար կին քն-
նիչներ անուանել տուին: Պոստոնի
կինները, թուով 19,000, քաղաքին
կրթական խորհրդին վերջին բնա-
րութեանց մէջ քուէարկեցին որ կա-
թոլիկ ձգտումներ ունեցող գրքերը
վերցնել նախնական վարժարաննե-
րէ: Վերջապէս Նիւ-Էնքլի կանանց
առողջապահական կենտրոնները
մեծ մասնակցութիւն ունեցած է
քաղաքին առողջապահական պայ-
մաններուն բարելոքման մէջ:

Տիկին Լիվերմոր կը յարէ. «Բը-
սանքները նահանգներ սկզբամբ ըն-
դունած են կանանց քուէարկու-
թեան իրաւունքը կրթական բնա-
րութեանց մէջ: Երեք նահանգներ
կանանց իրաւունք տուած են քուէ-
արկելու ողբելիք ըմբռնելով վաճառ-
ման թղթաւորութեան համար: Վայո-
մին, իր սահմանադրութեամբ,
քուէարկելու իրաւունք և քաղա-
քային բացարձակ հաւաստութիւն
կուտայ կանանց, Յիւստոն տարիէ ի
վեր է որ կինները կ'աշխատին իրենց
ազատագրութեան, և Միսիսիպի նա-
հանգներուն ընկերային դրութիւնը
բոլորովին փոխուած է: Կանանց, մայ-
րերու և այրիներու օրինական դիւ-
րը զգալապէս փոխուած է, աւելի
զօրաւոր դաստիարակութիւն մը և
նորանոր ասարկեցներ տրուած են
կանանց: Վերջապէս, հանրային կար-
ծիքն ընդհանուր կերպով աւելի
մեծ դարձաւ մը կազմած է ըն-
կերակցութեան մէջ կնոջ դերին վրայ:
Կարելի է ըսել թէ «Կնոջ հպատա-
կութեան» թուականը գրեթէ վեր-
ջացած է:

Ամերիկեհիւներն, իրենց յաղ-
թանակներուն վրայ հպարտ, կան-
գնեալ առնուր այսպիսի արդուր ճամբու
մը մէջտեղ և կ'առաջադրեն կա-
նանց հանրապետութիւն մը հիմնել:

Տիկին Լիվերմոր այսպէս կը պարզէ
կրթական պետութեան ոյդ յատակա-
նէր: Երիկ մարդերէ լայկացած
աղջային կուտարութեան մէջ աշխա-
նէ հիմնել կանանց հանրապետութիւն
մը կանոնադրապէս անդամակերպուած,
բնաւին ինչպիսի էրիկ մարդերուն
(փառք Աստուծոյ), իսկ ուրիշ
քին առջեւ պիտի ունենայ միշտ է-
րիկ մարդերուն ինչպէս և կանանց
չաճելը: Այսպիսի ընկերակցութիւն
մը պիտի աւելցնէ ընկերական ոգին
կանանց մէջ և պիտի հաստատէ ըզ-
գացման համարաշխուժիւն մը՝ աշ-
խատարաններու ամբողջ ժողովրդին
մէջ միեւնոյն նպատակին հետեւելով:
Ընկերակցութիւնը մարդկութեան
կատարելագործութեան համար փո-
խադարձ շնորհքուն առաջնութիւն
կրթական խորհրդին վերջին բնա-
րութեանց մէջ քուէարկեցին որ կա-
թոլիկ ձգտումներ ունեցող գրքերը
վերցնել նախնական վարժարաննե-
րէ: Վերջապէս Նիւ-Էնքլի կանանց
առողջապահական կենտրոնները
մեծ մասնակցութիւն ունեցած է
քաղաքին առողջապահական պայ-
մաններուն բարելոքման մէջ:

ԳԻՏԱԿԱՆ ՏՆՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Օդային ուղեւորութիւն. — Ղեկավար օ-
դագործները: Պ. Մաքսիմ հետազոտական
փորձեր. — Ազգայն օդագործը: —
Վերջին ժամանակներս օդային ուղե-
ւորութիւնն այն խնդիրներէն մին եղած
է որոյ համար գիտութիւնը միշտ կ'աշ-
խատի: Այս խնդիրն վերջնական լուծու-
մը պիտի գտնուի. իսկ միւրեւ իսկ
թռչող օդանոսները օդային ուղեւոր-
ութիւնը կ'աւելցնեն իր շահաւորութեան
մէջ, և այն առնէն աղբիւրը պիտի
մտնան թէ ինչ է պատերազմը...

Միջուկ ցարդ քանի՜ դիւարի իրենց
կատարելութեան հասած են: Օդագո-
րծին այսպէս չէ՜ եղած: Իր ծագումը շատ
պարզ: Խոտուէներ տուած է մեզ,
բայց հետզհետէ խնդիրը դժուարացած է
և փորձերը միշտ յաջողութեան յոյսը
պարտաւոր փոխած են: Կարծես անորոշ
ճակատագիրը օդագործները հաղթելու
հետամուտ եղած է:

Ամերիկայէն ձայն մը կուգայ մեզ. Պ.
Հիլմա Մաքսիմ, օդային ուղեւորութեան
նոր գործի մը հնարած է, ղեկավար օդա-
գործի մը, ձիւն և ձեռք, որու փորձերը
մեծ յաջողութիւն գտած են, պայմանով
մը միայն որ օդը պէտք է ըլլայ հանգարտ,
քանի որ այդ օդագործը չէ կրցած հալիւն
քանակներուն հաղթելու:

Ինչ սկզբունքի վրայ շինուած է օ-
դագործին: Ամերիկայի հնարիչը կը դա-
տարարէ այն ամէն օդագործներուն որ
օդէն աւելի թեթեւ ըլլալու սկզբունքին
համեմատ օդին մէջ կը բարձրանան: ա-
հա ամենամեծ թեթեւութիւնն որ առաջնորդ
եղած է ամէն յաջողութեան. ճշմարիտ
օրինակը պէտք է բնութիւնէն առնուի,
արարչութեան մէջ կարելի է գտնել էակ
մը որ օդէն աւելի թեթեւ ըլլալու պատ-
ճառով օդին մէջ բարձրանայ: ո՞չ. թեթե-
ւաներէն կրնանք ստանալ միջոցներ մէջ
ճամբորդելու գաղափարը: Դիւնեցէ՛ք ար-
ծիւր մը թռչել, անոր թեթեւութեան
գլխաւոր պաշտօն կը կատարեն: Երբ տա-
րածան, թեթեւութիւնը մը գերը կը բու-
նէ և մարմին ծանրութիւնը օդին մէջ առ-
կայ կը պահեն: Երբ կ'օդէ, միջոցի
գերը կը կատարեն և կ'ընդունին ղեկ յա-

ւալ կը մըն: Գիտութեամբ ըզ-
բազալ ամէն անձ կատարելապէս համա-
ղուած է թէ այն օդը միայն պիտի կա-
նանք օդին մէջ ուղեւորութիւններ
կատարել երբ յաջողութեամբ մը
ընդունին և ճամբորդները կ'ընդունին
պահել սաստիկ արագութիւնն ունեցող
խիտ նոյր և խիտ ընդարձակ մակար-
դակի մը վրայ:

Պ. Մաքսիմ գիտար անդլիայի փիլի-
սոփայի մը կարծիքը յիշեցնելու համար
մեզ. մեքենական արուեստներու մէջ մարդն
և բնութիւնը միշտ իրարու ստիպել են
կայացած են, մարդը բնութեան օրինակ-
ներէն ներշնչուած է առանց զանազ ի-
րենց բացարձակ ճշգրտութեամբ գործա-
գործելու: Վարպետը հնարելու համար
արուեստական ձի մը շինած է, այլ
այսպիսի մեքենայ մը հնարած ենք, ուր
կրնանք գտնել անասունին ամէն էական
գործողութիւններն և որու ոտքերը ա-
նիւններու երեւոյթին ներքեւ կը ներկա-
յանան մեզ:

Պ. Մաքսիմ ևս անդլիայի իմաստա-
սիրին տեսութեանց հնարաններով գոր-
ծած է: Ինչպէս վարպետը մեքենային չը
նմանիլ ձիւն մը, նոյնպէս Մաքսիմ նա-
րահար օդագործի թռչունի մը նմանել
չատ հեծի է: Բոլորովին տարբեր ձեռով
գործի մէջ: Բայց եթէ ուշադիր քննու-
թեանոյ տարակալ ընեն զայն, անոր վրայ
պիտի գտնեն նաեւ այն երկու գիտար
պաշտօնները զորս թռչունի մը թեւերը
կը կատարեն:

Օդագործի կ'սկսի իր բանաստեղծա-
կան երեւոյթին մերկանալ: Այլ ևս չը
պիտի տեսնենք շնորհաձեւ: Իսկ զո-
ղան, օդին մէջ ծածանող նաւակը, դը-
րջապիւն և պարանոցներ որք իրենց ամ-
բողջութեամբ գեղեցիկ տեսարան մը կը
ներկայացնեն զիտողին աչքին: Այս ա-
մէնուն պիտի յաջորդէ չոր գործի մը,
պարզ ուղղանկիւն տարածակ մը որ պիտի
ունենայ իր առաջնակցով գեղեցիկ և երկու
թեւերը:

Պ. Մաքսիմի աշխատութիւնները բազ-
մաթիւ են: Իր գիտար թէ՛ օր մը յաջողի,
գիտութիւնը յաջողութեան մէջ ապագայ օ-
դագործի պիտի ըլլայ իր մեծագոյն
յաջողութեանց մին: և կատարելապէս
լուծուած պիտի ըլլայ օդային ուղեւոր-
ութեան խնդիրն որ շատ կարեւոր է և
հիմա շատ միտքեր զարգեցնել կուտայ:
Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

ԱՐՏԱՒԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

Պահանջողական կուտակցութեան կա-
ցութիւնը կը տարածուի հետզհետէ: այդ
կուտակցութեան պատկանող քաղաքա-
ղէտը կը շնանա նոր յայտարարով մը ձեռք
բերել իրենց կուտակած զօրութիւնը
խելով Հրէից զիտուն զարնելով կը կար-
ծեն թէ պիտի կարնան զօրանալ: Այդ
սակին մատակարար յարաբերութեան
միջոցով անոնք կ'ապրեն իր շատ կարեւոր
է: Եւ իրաւունքները զարգեցնել կուտայ:
Մ. Գ. ՄՕԶԵԱՆ

Ի Մակաբեյանի ալ հակահրէական մի-
թիւնը մը գումարներ է, որուն ներկայ

գումարներ են 4,000 անձինք, քուէարկուած
է որոշում մը որով կը հրահրուին բոլոր
պարսկա զերմանք զորք չընել այն արձա-
րանաշրջանը, ճաշարանաւորներու և
պանդուկատներու հետ որք հրահրուին
կ'ընդունին կամ թէ հրահրան թերթերու
կամարող կ'ընդունին:

Վիճարանութիւնը ուժղին եղած են,
այնպէս որ Վիճարանի հակահրէական և
երաւոյնք մը, Պ. Վիճարանի, որ մասնա-
ւորապէս Վիճարանի Մակաբեյանի գա-
ցած էր այդ միթիւնի համար, անուր
պատկարութեան մը ներքեւ մնալով յայ-
տարարներ է որ այսպիսի գաղափարական
տեսարաններ ըստ ինչ նպատակ հակա-
հրահրան գաղափար նորանոր յարգները դըռ-
նելու:

Մակոբեյան որ շարունակին այս գաղ-
թակցութիւնը, և քաղաքակրթութեան
անպատուութիւն բերող ձեռնարկ մը գէթ
գաղթակցութեամբ անգործագործի մնայ:

—Տրեղանի գաղափարը երկու ամսու
բանասիրութեան գաղափարներ է Պերթ-
լէն անունով բռնի մը, որ կատարել հա-
կատարող մըն է պատուաւոր Այս հա-
կատարութեան կարծիք է թէ բարե-
նապատեալ գործ մը կ'ընէ առաջ վկայագրի
տարով վկայ տղը համար: Այդ վկայա-
գրի մը կը հաւատարմէ թէ, վկայ աղաքնե-
րուն առողջութիւնը վտանգի կ'ենթար-
կուի եթէ պատուաւորութիւն: Յայտնի է
թէ Գերմանիոյ մէջ պատուաւոր պար-
տաւորիչ է:

Գաղափարները բռնի մը գիտած է
վճարելու ատենին:

Չ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Երեկ ստացուած երոպական թեր-
թերը կը ծանուցանեն թէ Չինաստանէն
առնուած վերջին տեղեկութիւնը աւելի
պարզապէս են: Մանչուիայի մէջ պատա-
հած դէպքերը քաղաքական նկարագիր
չունենալ շարունակ քաղաքականները և
յուրաքանչեւ ինչպէս, այլ քաղաքականութեան
ընդունող չինացիներ: Թուի թէ քրիս-
տոնեայ առաքելութեանց բոլոր պետերը
կրցած են փախչել աղաթիւ: Կատարա-
րութիւնը ձեռնարկուած է հակապաշտ-
ները և անմիջապէս սպաննելու տուել է:

Թէպէտեւ այս անգամ Եւրոպացիներ
կ'ուտարած պատահած չէ, սակայն Չի-
նացի քրիստոնեայներու արուած ջարդը
ցոյց կուտայ թէ ժողովուրդը թշուառ է
օտարաց, և առաջին աթիւն կարող է
կոտորել եւրոպացիներն ալ, եթէ եւրո-
պական տէրութիւնը այժմեայ ձեռք չառ-
նեն զգուշական միջոցներ:

Թուի թէ Եւրոպական պետութիւնը
պիտի կարնան համաձայնիլ գործուն և
միաբան միջամտութեան մը համար: Առ-
նախնային կը հետադուր թէ լորտ Սո-
րբոյնի այդպիսի միջամտութիւն մը ը-
նելու արամալի կ'երեւի: Անգլիոյ ծո-
վային նախարարութիւնն իր նախագի-
շական միջոց, հետագրու հրահրող ար-
ուած է Չինական ջուրներու մէջ գտնուող
անգլիական նաւատորմին հրամանատարին
որդէս զի համախմբել իր բոլոր ոյժերն
մինչեւ որ աւելի որոշ ու ճշգրիտ հրա-
հանգներ ստանայ:

Գ Ե Ր Մ Ա Ն Ի Ա

Կատարելութիւնը անանուն տեղէ մը
ընդունել է 300,000 բուլղարի պանդուխտ,
սովորաւոր նահանգներուն մէջ հայ բաժ-
նելու համար:

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

Երեւոյթական ժողովին մէջ Պ. Գա-

ԹԵՐԹՈՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (33)

ԺԻՒԼ ՍԱՆՏՕ

ՄԱՐԻԱՆՆԱ

Պ. Ֆելքէն մտաւ: Հանրի յանկարծ
լուսական մեծ հարստութեան մը տէր ե-
ղաւ: Հանրի անկեղծօրէն լայնա, թեւե-
լատ չէր սիրել իր հայրը: Տիկին ալ
Պէյնով զայն միթիւրելու համար շատ
խանդավառանք ցուցուց: Բայց սրտին
խորէն հանդարտ ուրախութիւն մը զգաց
տեսնելով որ այդ երիտասարդը հարստա-
ցած էր:

Պ. Ֆելքէնի մահէն քիչ մը ժամանակ
վերջը, Պիտի միջոցաւ գաւառէն բա-
ւական տարօրինակ նամակ մը ընդունե-
ցաւ: Հանրիի ձեռք մէջ հորեղբայրը կը
գրէր Մարիանային որ յորդորէ Հանրին
իր պարտականութիւնները վերադառնալ
նախ: Նամակը խիտ, ծաղկաւ և օղբ-
տաղարթ էր: Մարիանա կամեց
կամեց

սկսաւ անկից ազատելու յոյս ունենալ:
Դեռ երկար ատեն զննարկեց, բայց ա՛լ
ուժասպառ զգալով ինքիցը, անկեղծով
որ իրենց միջեւ երջանկութիւն չկար ալ
ևս, ժողովն իրեն օգնութեան կանչեց:
— Դուք կը յաղթէք, ըսաւ Մարիան-
նա: Լաւագոյն է մէկ հարուածով կարելի
ամեն բան քան երկարածող այսքան զը-
ժնդակ մարտկոտութիւն մը: Բայց ևս
զիս հոգս չեմ ընել: Խնդիրը Հանրին հա-
մողելու վրայ է: Զայն ազատելու է:
Կ'ապահովէ՞ք որ պիտի ընդունի:

— Այո:
— Կը խոստանա՞ք հսկել անոր կեան-
քին վրայ, անոր վերջերը դարմանել,
ամենագործողին եղբայր մը ըլլալ անոր
համար:

— Կը խոստանամ:

Մարիանա որոշած էր մեկնել հետեւ-
եալ օրը և վիճելով երթալ, չը համար-
ձակելով Հանրի յուսահատութիւնը ան-
ձամբ տեսնել: Որոշեց որ ժողով պիտի
իր քով պահէր զայն Մարիանային հե-
տեւ:

— Այս նամակն իրեն տուէք, ըսաւ
Մարիանա: Թող չգրաւոր իմ գաղափ-
տեղս, և հիմա, մնաք բարով, ժողով
երկուքին ալ շնորհ չար եղած ենք: Ի-

ցիկ թէ այդ տղան ներէ ինձ, ինչպէս ևս
ներեցի ձեզ:

Հետեւեալ օրը ժողով Հանրիին գնաց
և առաջարկեց որ օրն իրեն հետ անցընէ
Օրէի հովտին մէջ, Հանրի նախ մերժեց,
բայց յետոյ մեծ դժուարութեամբ ընդու-
նեցաւ: Ամիդը օրը ժողով շնաց զայն
զուարճացնել, բայց չյաջողեցաւ: Վեր-
ջապէս Հանրի սիրեց որ Մարիանային
երթնէ:

— Առաջ, ըսաւ ժողով, տունս եր-
թանք: Կարեւոր նամակներ ունիմ քեզ
տալու հօր ժողովարանին վրայ:

— Դիտե՛ք, պատասխանեց Հանրի, թէ
այդ տեսակ յանքերն ևս չեմ հասկնար ևս
զղուածք ալ կը զգամ:

— Եկուք, ըսաւ ժողով զայն քաշելով,
ստորագրութեանց պէտք ունիմ:

Հանրի ժողովն տունը գացած ատեն
խնջէր:

— Տեսնե՛ք, ըսաւ երիտասարդը գրիչ
մը անձնելով ինչ ստորագրելու է:

— Պէտք է որ նախ գիտնա՞նք ընկերդ:

— Ապրուած է, վստահ եմ վրայ:

— Երբեք, երբեք, այդպէս գործ չի
տեսնուի:

— Կարգացէ՛ք, մտիկ կ'ընեմ, բայց
չո՛ւն:

Ժողով կարգաց, երկայն քարակ բա-
ցարկելով և խորհրդածութիւններ ընե-
լով, Հանրի կը խելագուէր:

— Լիմոցա՛ւ, հ

վալթիթի, յանուն ծայրագիծ ձախակողմին, ժողովականաց ուշադրութիւնն հրաւիրած է այն ծանրակշիւ յայտարարութեանց վրայ, որոնք Գաղտնիքի կողմէն բրած է աւարտական Պատուիրակութեանց մէջ: Աւարտական խորհրդարանի մը մէջ վիճարկութեան առարկայ ընել չըստին խնդիրը կարգադրելու եղանակը, կը նմանի, բայց է, վիճել խաղական խորհրդարանի մը մէջ թէ ինչ եղանակով կարելի է խաղայն վերադարձնել Թրիւնթիին նախնայ:

Պ. Բալայլթիթի չառ խիստ խոսեր է եւ քննարկեալ ծախսարարութիւնն է ձախակողմեան իր բարեկամներէն:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կրօնական ժողովը երէկ դուռնաբացեալ ի Պատրիարքարան, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր, և Մայր-Եկեղեցիին ժամօրհնաց կարգեց Տ. Խոնաթան վարդապետ Շիշեճեան, Ղալթիթի քարոզիչ Տ. Վահան վարդապետ Յակոբեան, Պատրիարքարանի Տ. Ամբաստան վարդապետ Ռուբինեան և Ենի-Պարտիքարանի Տ. Մեսրոպ վարդապետ Ղեւոնդեան: Տ. Մովսէս վարդապետ կէօմիլիւքեան առժամանակեայ քարոզիչ կարգուեցաւ Սամաթիոյ, մինչև որ մեկնի իր պաշտօնատեղին, Արարիկ:

Ժողովը արտօնեց Չմկիւստի եկեղեցիին համար Ս. Աստուածածնի պատկերի մը օծումը:

Բալթեմոնի Պայապատ դաւառակն մաղադարձներն իրենց մէջէն քահանայի մը ձեռնադրութիւնը խնդրած ըլլալով, որոնց գրեթէ Բալթեմոնի առաջնորդ Տ. Աստուածատուր առաջ-քահանային որ երէկ մաղադարձ աղապիներէն հաստատուն ընակութիւն ունին և իրենց մէջ քահանայութեան արժանի անձ մը կայ, պէտք է ներկայացնեն իրենց Ամասիոյ Պատրիարքական վարդապետին որպէս զի քննէ և տեղեկագրէ ընտրելին արժանիքը:

Երբեք տեղեկագրին վրայ, որոնց չըջարկեալն գրեթէ բոլոր թաղական խորհուրդներուն պատուիրակով որ վարժարաններու մէջ կարեւորութիւն արուի կրօնական դաստիարակութեանց և ի հարկին թաղին քարոզիչ կամ կարող քահանայներէն մին կրօնագիտութեան ուսուցիչ կարգուի, կանխաւ կրօնական ժողովին հաւանութիւնն առնուելով:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԻ

Տնտեսական խորհուրդն ևս երբեք դուռնաբացեալ ի Պատրիարքարան, առնապատկառութեամբ Նիկիայի Եփ. Մելքիւսեանի: Ի միջի պլույզ դրած վանի Աւերակ և Արամեան դիւղերու, Գաղտնիք-Վալթիթի և Օր-Դիմաթիլի եկեղեցիներուն վերաբերեալ կարուածական և կտակային խնդիրներով:

Ընդարձակ խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Կոստայ Հոգարարութեան առնապատկառութեամբ Յովնանէն Եփ. Կիւսէնեանի հետ կտակներու, նուիրատուութեանց և վազֆի խնդիրներու վրայ:

Խորհուրդը գոհութեամբ տեղեկացաւ որ այս կիրակի Բերայի մէջ դուռնաբացած թաղային ժողովն համակարծիք դառնաւ Ենի-Պարտիքարանի խորհրդին արդի կազմութիւնը պահելու մասին, զի ինքն ևս նկատելով որ Բերայի աղագային կարուածներուն մատակարարութեան և պարտքին վճարման համար անհրաժեշտ էր արդի կազմութիւնը, պատրաստուած էր իր առաջն ունեցած կարծիքն յայտարարել վարդապետին:

Ինչ ինչ կարողութիւններն ըրաւ Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան մասին և զրադեցաւ:

Կեդրոնական Մատուիկ երմոսցողին պատրաստութեամբ զոր սակայն չի կրցաւ աւարտել, և որոնց յաջորդնաւին, որ պիտի դուռնար յառաջիկայ չորեքշաբթի ժամը 4 ին Ղալթիթի, աւարտել և մատուցանել վարդապետին:

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻՆ ՀՈԳԱՍԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
Կըսուի թէ Հիւանդանոցին նախկին Հոգարարութեան երեք անդամներն որք կը կազմէին նախորդ Հոգարարութիւնը, իրենց պաշտօնը վերստին ձեռնելու համար կը պահանջէին միշտ որ իրենց մատակարարութեան նկատմամբ յայտնուած դիտողութեանց մասին քննարկութիւն մը կատարուի:

Նորոշուի Ուսումնական Խորհուրդն իր առաջին նիստը պիտի գումարէ յառաջիկայ ուրբաթ ժամը 5ին, Ղալթիթի Խորհրդարանի մէջ:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿՅՅՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ առնուած հեռագիրներէն կ'երեւի որ Լոնտոնի հրապարակը հաստատուն էր երկուշաբթի օր և օտմանեան արժեթուղիները բաւական էին Ռուսական թուղթերու ճանաչման վրայ դրած էին: Օտմանեան թուղթերու լաւանայն արդիւնք է մասնաւորապէս անտեսական բարեկարգ կացութեան յորում կը դրուուի օտմանեան կայարանները: Եւ ընդհանր թերթերէն սմանք առանձին ուսումնասիրութեան առարկայ ըրած են այս կացութիւնը:

Ռուսական թուղթերու բարձրացումը Ռուսիայ եւսման նախարարութեան յատուկ ջանքերով առաջ կ'եկած է: Ռուսիայ Գանձը տրամադրելի ունեցած իր բոլոր գումարը կը դարձած է հրապարակէն ռուսական արժեթուղիներ քարելու համար, ուրով այդ թուղթերը կը սակաւանան և հետեւեալոր զինքն ալ կը բարձրանան: Բայց այս բարձրացումը ունի հաստատ հիմ: Լոնտոնի կը հաղորդեն զոչ մը կենալ այսպիսի շինծու բարձրացումէ մը: Միւս կողմէ Ռուսիա ալ եւս ոսկի չկրնար ըրաւ չել, ու գրամ խնայողներն ալ զայն գործածելու պատրաստ ըլլալով, Լոնտոնի հրապարակը այս աղբյուրութեանց ներքեւ կը գտնուի: Չը մտնանք ըսելու թէ Լոնտոնի Պորսային վրայ բարեբար աղբեցութիւն ունեցած է Եւրոպայի խաղաղութեան ամրապնդելը:

Պերսիէի հրապարակը հանդարտ է առանց աչքի զարնելու փոփոխութիւն մը կրելու:

Սակայն Բարիկը հրապարակը միշտ երեւելներու մէջ է Պանքաներու բաժնետոմսներու մասին Բարիկի պորային մէկ օրը միւս օրուան չը նմանի: Սակայն երկուշաբթի օրուան փոփոխութիւնը բարձրացման համար էր և որովհետեւ օտար թուղթերն ալ բարձրացել էին, այս դուրադարձութիւն կարեւորութիւն ըստացաւ: Սակայն պղտիկ պորային մէջ ցերեկուան դիւները մեծ մասամբ չեն պահպանուած: Սակայն թէ Օսմանիէի հարկերն Լի ոստում մը ունեցած է, մինչդեռ Սէ-Դ. մէկ քաղաքը կը կործնէր: Օսմանեան անպահապան ըստման իրաւունքները որ չարաթի իրիկուան պղտիկ Պորսային մէջ 534 էին և երկուշաբթի օրուան պաշտօնական պորային մէջ 544, իրիկունը ինկած են 538 1/2:

ՂԱՆԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

(26 Նոյեմբ)

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒՍԱԿԱԳՐՈՑ
Երէք ամիս Լոնտոնի վրայ 109 7 1/2
Բարիկի վրայ 23 05

ՔՕՆՍՈԼԻԴԵ

Երէկ առաւ. բացուեցաւ 19 17 1/2
Երէկ երեկ քաղաքացի 19 22 1/2

ԹԱԶԻԼԱԹԸ ՕՍՄԱՆԻ

Երէկ երկուս 73 7

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂՈՑ
Փոխառութիւն Սէ-Դ. A. 43 25
B. 24 10
C. 19 22 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ՍՈՒՄՔ

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՑ
A. 64 1/2
B. 5 90
C. 14 32

ԸՆԹԱՑՔ ԳՐԱՄՈՑ
A. 64 1/2
B. 5 90
C. 14 32

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրիշ-Ներքին Ներքինը վերահաս Սուլթանը բարեհաճ է Արժանեաց (Լիւթաթ) ոսկի շրջադարձը շարժել Ռուսականութեան նախարար Նազով պէյինին: Մէնէ Ռուսականութեան նախարարութեան ծանր ու փափուկ պայտօնին մէջ կը գտնուի Նազով պէյ, իր անձնութեան թաղանթով ու տաղանթով մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցել իր լարձը պայտօնին մէջ: Նազով պէյի ծառայութիւնը Ն. Վերահասութեան լարձը համարման արժանացած են միշտ:

Հաւանքաւոր յեռաբանութիւն: Իզմիրէն կը գրեն թէ Մէնսուր գետը նաւարկելի դարձնելու ձեռնարկին արտօնատէր Յովնանէն Եփեսոսի Սամանեան, ընկերակցութեամբ Պ. Ժիլի ներկայացուցիչ Նախարար Տրէշֆիւս տան, գնալով նա ալ գետին ուղղած գաւառը՝ այդ օրտակար ձեռնարկին նախնական ուսումնասիրութեանց ձեռնարկելու: Յովնանէն Եփեսոսի Սամանեան և Պ. Ժիլ իրենց պաշտօնաւարտներ և կարիքաւորական յոյսերով վերադարձել են: Պ. Ժիլի պաշտօնը լոկ առեւտրական էր: Պէտք էր այցելել Մէնսուրի արեւմտեան վրայ գտնուող երկրին և մերձաւորապէս հաշուել թէ երկու երկրները փոխարկութեան համար ինչքան աղանք կրնան հայթափել: ձեռնարկին, զետեղն ակունքէն սկսելով մինչև ծովը, և Գարմա, որ պէտք եղած ատեն նաւահանգստի պիտի վերադառնի: Պ. Ժիլի հաւաքած վիճակագրերն և մասնաւոր երկրագործական ապագայն զոր հաղորդակցութեան գրեթէ և աժամ միջոցները կը վերապահեն Մէնսուրի ոռոգած հարուստ դաշտերուն, իւր լոկ լաւակար իր թուին չանցունելու 50 միլիոն ֆրանքի դրամագլուխը զոր արտօնատէրները կը սահմանեն այս ձեռնարկին: Պ. Ժիլի տեղեկագիրն հետեւեալը հաստատական եղաւ: Կացութեան յանդամ է:

Մուստաֆա-Պրուսայի երկաթուղին յառաջիկայ ապրիլ ամսուն պիտի սկսի ընդունի ուստի ծովային նախարարութիւնն ի Լոնտոն պիտի գնէ երեք արժեթուղի չորեքշաբթի Կ. Պոլսի և Մուստաֆայի միջև երկու երկու կտարարու համար: Ուղեւորութեան պէտք է սեւէ առ առաւելն երեք ժամ:

Իզմիրէն կը գրեն թէ պելթ ճարտարագետ մը մտաւր Կ. Պոլսի պիտի գայ յանուն պելթ դրամատէրներու ծանօթ խաղական խնդիրը Իզմիրի ջուրերուն արտօնութիւնը: Միւս կողմէ անգլիական խաղական մըն ալ նոյն արտօնութիւնը խնդրած է կայանական կառավարութեանը, որով լեզի կը համարն այդ ձեռնարկին համար մինչև հիմա եղած խնդրանքները:

Օտար դրամատէր մը կայանական կառավարութեան արտօնութիւն կը խնդրէ ձայնատար (թէլեֆոն) հաստատութիւն համար ի Սէլանիկ և Իզմիր:

Պ. Անապատատէս ի Գաթը գիւղ թրամուկը մը շինելու արտօնութիւն խնդրած է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն: Նմանօրինակ երկրորդ խնդրագիրն է որ կը մատուցուի սոյն նախարարութեան:

Մալթիէի հրապարակը. Օսմանեան զինարաններուն մէջ գտնուող Մարթիի հրապարակը Մալթիէի փոխտէր համար, ճարտարագետ Պ. Ալեքսանդր Միլի-դիւնէն առաջարկ մը մատուցած է կայանական կառավարութեան: Վերջ. Մալթիէն ընդունած ըլլալով այդ առաջարկը, Պ. Միլիդիւնէն այս օրերս մայրաքաղաքն պիտի գայ իր հրապարակներու արժանեւորով, որք պիտի փորձուի Բեաղդադիսէի նորահաստատ ռազմավարին մէջ:

Թաւրիշ և Ռաւաշ. Մարտատանը վերադարձութեան մէջ կազմուած յանձնախումբն, որ պաշտօն ունէր որոշել Ռուսականութեան թուրքիա ներածուած ապրանքներուն մարքին բարձրացումը, Հասան Յիւսէփ փաշայի մատուցել իր տեղեկագիրն որ Բ. Գաթը պիտի գրուի: Պէտք էր փոխարինել իր փոխարինը կրօնական գանազան գործերը քննուելով մտանքներ քննարկելու կողմէ, չըջաւ:

Նաւարտ դաւան մրցանակները տրուել են հետեւեալ կերպով. Իւզաների համար՝ Բիթլիսի պէյի, մատուոյ նախարարութեան համար՝ Խամաթի պէյի. արձանագործութեան համար՝ Հազը պէյի և ճարտարագետութեան համար՝ Գեորգեան Յակոբ Եփեսոսի:

Կաթ և Սէլանիկի վրէ ընկերութեան անօրէն Պ. Սիմոնի փոփոխման գործընթացը կը շարունակուի: Սիմոնի պէյի քանի օրէ ի վեր Պ. Սիմոնի վրէ շատ խախտած կը թուի: Այս առթիւ տեղէն և յիշատակը որ Սիլանաթի վրէ ընկերութեան, որուն առաջին պարագայ պէտք է ըլլար ժողովրդին համակրութիւնը վայելել, բոլորովին հակառակ արդիւնք ձեռք բերած է: Դեռ վերջերս, Սիլանաթի փողոցները մէկ մէկ խաւաններ էին, ուր, ուր է զգուշացուցիչ միջոցներու բացակայութեան պատճառով, ամէն պիւնը բազմաթիւ մարդիկ կ'իյնային, երբեմն իսկ ծանրապէս վերաւորուելով: Հիմակ այդ խաւանները քիչ շատ զոգուած են, բայց այնչափ անխնամ կերպով որ փողոցներն անանցանելի դարձած են: Սիլանաթի վրէ ընկերութեան ռազմարկութիւնը կը հրաւիրենք այս կացութեան վրայ, փութով դարման տանելու համար:

ՁԱՆԱԶԱՆ ԴԵՊՊԵՐ

Մալթիէի կը ծանուցանէ թէ Թէլ-րապակայի լաւագոյն ընտանիքներէն միտն լաւագետով օրհոր մը, այս օրերս Թէլ-րապակայի միտն Մալթիէի դնացած առան, ամառի տեղ մը յարձակուած կրեր է խուր մը մարդերէ որք չոր խոտով բուսնաւորուած սպալակներու կ'ընկերանային: Այդ թշուառականները տապալելով խոզճ օրհորը, չարաչար բռնաբարել են զայն: Մերձակայ պահակախոյնը զինուորները, զոյն յուսաւոր աղաղակները լսելով, օչուելով փութով փութով են, աչառներ են զայն և Թէլ-րապայի փոխարկը Զինուորներուն այս ընթացքն ամէն գովեստի արժանի է:

Այսպիսի հրդեհ ծագում առել է պղծական զինուորներէ մը: Սաստիկ հողի մը պատճառով, հրդեհ շուտով ճարակեցաւ ամէն կողմ և հակառակ երկու լրաններէն, Յորպէս գործարանին և օրիստոքը կիւղեցին ջրանիւսուն, այնպիսի ուժ-փութեամբ տարածուեցաւ որ մարդոց ջանքերն ապարկին մնային: Հրդեհը մուխի դարձաւ ամբողջ հիւսանք թաղին և ալ զինացը բան մը չի գտնելով միայն կանգ առաւ Երկու հարկը առն և երկու անգամից այրեցաւ:

Հրդեհ հաւարակութիւնը, որ քաղաքին ամէնէն թշուառն է, ինչ միայնակ կրեց տեղեկներ ծանրութիւնը, և երբեք հարկէր ասկի ընտանիք հաջուստէ, հազէ և բնակութեանը զուրկ կը գտնուին: Ասկի փոխտէր այն է որ աղէտքին մէջ մէկ քանի հողի դրամներու. երկու տարաբաշտ երակներ, զորս մոռցած էին իրենց խելագործ ծնողը, կ'են մը որ յաւատարար Իւլուքը աղառն իր բուրձները, վերջապէս արի երկաթագործ մը որ կուղէր աղառն մեծ փրակիցին սուրը զիրքերն և որ թաղուեցաւ: չնքին բոցավառ փրակներուն ներքեւ վնասը կը հաշուէր 15,000 ոսկի միայն, որովհետեւ աղառն տունը մեծարժէք բանք էին:

Նոյեմբեր 24 ին չորս հողի բոնուերն են ըլլալէ ի Գաթաթ: Մալթիէի Մալթիէի շրջանաւոր, որ Պերսիէի Գաթաթին կարարանը գնացած էր 80 ուղեւորով, աւարտել է իր քարանթիւնն և անցագիր ստացել է:

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՕՐԻՔԵՐԻ ԽՈՒՄԲ

Պերսիէն և Խամաթի Եփեսոսներու Օրէթիկի նախարար խուր մը այս գիւղեր թէլի-Պալի թաղանթական թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ Մալթիէի հանրաժանօթ օրէթիկը:

Պերսիէն Եփեսոսի իր այս դժուարին ձեռնարկին մէջէն պատուով դուրս ելելու համար ամէն ջանք ի գործ դրած է, և կ'արժէ որ հասարակութիւնը մօտեն գնահատէ անոր ջանքերը իր քաղաքներու թիւամբ:

ԴԵՍ ՈՒ ԴԵՆ

Ինչ մը ամսմանը, գաղջ Զուրի մէջ, կը կարողանէ և կը մարդէ մորթը: Ամսմանը գաղառն չնչնով, զինուորացուցը կը հանդարտին: Դուռներու մետուքն տախտակներն և կոշիկները կը մարդուին Զուրիէն թրջած լաթով մը: Գործերուն գոյները կը փառախառն երբոր մէկ քանի կաթիլ ամսմանը խառնուած տաք ջրով արուին:

Ապակիները օճառէն չառ տալիլ զիւրութեամբ կարելի է մարդը, գործածելով զոյլ մը Զուր օրու մէջ մէկ երկու զգալ ամսմանը լեցուցած ըլլալ:

Մէկ թաս ջրի մէջ մէկ քանի կաթիլ ամսմանը կը վերցնէ նկարներու արտօնները: Գործողութիւնը ինքնով պէտք է կատարել:

Իւրի արատները կը վերցուին չառ ջրախառն ամսմանը: Արատը թիւիւ մը չիկէն յետոյ, զայն ծածկելու է մեծ տաքածու թղթով և վրայէն տաք երկաթ անցունելու է:

Թրժուներուն պատճառով արատները զիւրաւ կը վերցուին գոտ ամսմանը: Յետոյ քրտոֆոր կը գործածուի՝ կերպարան տալու համար իր բնական գոյնը: Ներքէն և արտօնին փայլ կարելի է տալ՝ ամսմանը թրջած բուրգով մը չիկելով զայն:

Ամսմանը, մէկ քանի անգամ զործածուելով, կը բուժէ նոր հարուրը, և ապահովապէս կը բուժէ՝ եթէ ամսմանը գործածուի ցուրտին առաջին տաքածու թիւնը:

Հին պղինձը նորի երեւոյթ կ'առնէ՝ եթէ վրան գուռ ամսմանը լեցուցելով կարծի խոզանակով մը քրտուի: Յետոյ լուալու է ջրով:

Հաւասար մասերով ամսմանը և Թէլ-րապայի գործածուելով, ներքի առաւանքներ, նոյն իսկ չառ նին արատները կը վերցուին:

Խոզանակները և անտերները կը մարդուն ջրի և ամսմանը մէջ թափախելով զայն: Յետոյ չորցնելու է կրակին կամ արեւին:

Եթէ ամէն օր մարդ լուալուի քիչ մը ամսմանը խառն ջրի մէջ, առաջը կ'առնու քրտոֆոր և անկիւղ առաջ կ'որոշանայ հոտին: Ասկից դուռ, մարդը կ'աղաղ և թարմ կ'ըլլայ:

Պանդաները և ծածկոյնները զիւրաւ կը մարդուն եթէ ամսմանը և անտեր ջուր պարունակող դոյլի մը մէջ թափախելու է:

Ամսմանը նմանապէս չառ լաւ կը մարդէ ոսկին և գոյաներն և իր ամբողջ փայլը կ'աղաղ կ'առնուին:

Այս ամէն բաներուն վրայ աւելցուցէ որ ամսմանը չառ մեծ ծառայութիւններ կ'ընայ մատուցանել փորի ու ուղեղներուն մէջ, և պիտի ստիպուի խոտովանիլ թէ ամսմանը ճարտար համայնագործ մըն է:

ԼՈՐԱՄԱՐԳԻՆԵՐ ԵՆԻՆԼՈՒ ԱՐԶԵՍԸ

Արիւիկէն Ֆրանսա ներածուած լորամարգիններու մեծ վաճառականութիւնը ծնուող տուած է արտաւարկ արեւմտի մը, որ է զիւրցնել նիւսը լորամարգինները: Այդ թորութիւնը պղտիկ փոփոխութեան չորսը գարնան ողորակի նիւսարութիւն ունի: Միւսին վաճառուած օրը նոյր վաճառականներու մէջ զիւրցնել, խնդրանքները կը կանխել: Գարնան գրեթէ Եւստոսը կը մեռնին օդի և սնունդի պակասութեան: Բայց վաճառականին գործին չի դար այս կորուստը, և անաւարակ ինչ կ'ընէ ներկայանալ վիճակի մէջ զինուոր համար իր լորամարգին:

Կուրճին մարթը կը ճնդէ, և մեծ տ

